

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

11. søndag i treenighetstiden – 8. august 2021

Prekentekest: 2 Mos 20,1-17

Lesetekst I: Gal 5,1-6

Lesetekst II: Mark 2,23-28

De ti ordene

Hos jødene tales det ikke om «de ti bud», men om «de ti ordene», slik de omtales fleire steder i Mosebøkene (se for eksempel 2 Mos 34,28 og 5 Mos 4,13). For både jøder og kristne er budene en oppsummering av Guds lov, og inndelingen av budene i «første tavle» og «andre tavle» finnes også begge steder. Oppdelingen av selve budene er likevel ikke den samme. Blant annet er utsagnet «jeg er Herren din Gud, som førte deg ut av landet Egypt», det første budet i jødedommen.

Budene er fundamentet for Moseloven. Flere fortolkere har forsøkt å vise hvordan de øvrige lovene kan forstås som utdypninger av de ulike grunnprinsippene som ligger i de enkelte av budene. Langt på vei gir dette god mening med en slik innordning.

De ti bud har alltid spilt en viktig rolle i kristen opplæring og oppdragelse. Mange teologer har skrevet forklaringer over budene. I vårt eget land har de spilt en sentral rolle i katekismeopplæringen både i hjem og skole.

Preke over budene

Det er kanskje ikke den enkleste oppgaven å holde en preken over budene. Det kan sies mye om hvert av dem. Inndelingen i to tavler kan være et nyttig pedagogisk virkemiddel, det kan samme kan strukturen i Luthers forklaring være, med hans tydelige forankring av alle budene i det første.

Budene er først og fremst Guds lov og har ofte vært brukt som skriftespeil. En preken over de ti bud kan gjerne sikte på å avsløre synd og deretter peke på evangeliet om Jesus Kristus. Dette finner vi alt hos profetene. For eksempel referer Jeremia til budene når han fra porten til Herrens hus forkynner og anklager folket for å ha vendt ryggen til Gud (se Jer 7,9). Jesus gjør det samme når han setter folk «fast» (Mark 10,17-22).

I arbeidet med bibelteksten er det viktig å ta seg tid til å merke seg at mange av budene utfylles med detaljer som går langt utover kortformene man gjerne har lært i

konfirmasjonstiden eller lignende. Her kan det ligge viktige nøkler til tekstutleggelsen.

Grunne på Herrens lov

I Sal 1 erklæres det mennesket salig som har sin lyst i Herrens lov og grunner på hans lov dag og natt. Budene har på mange måter innebygd i seg en invitasjon til en slik ettertanke. De er relativt åpent formulert og de øvrige lovene i Moseloven viser at hvert enkelt bud kan inneholde en rekke aspekter. Budene er dermed ikke en regel man skal lære utenat, men de er utsagn og prinsipper som skal invitere til ettertanke og som skal anvendes i stadig nye situasjoner. Dette kommer også til uttrykk i Moseloven, ved at en stor andel av lovene er formulert som «caser» med tilhørende handlingsmønstre. Prinsippene i budene skal med andre ord leves ut i hverdagslivet.

Vi kan i den sammenheng også ta med to interessante observasjoner fra Luther. For det første påpeker han at lovene kommer nokså hulter til bulter. De er ikke fint organisert i kategorier. Dette, sier Luther, reflekterer livet slik vi opplever det. Vi går inn og ut av våre ulike kall og roller. Det ene øyeblikket befinner vi oss på arbeid og skal leve etter Guds lov som arbeidstakere. En time senere er vi hjemme og skal leve etter Guds lov som foreldre og ektefeller.

Det andre Luther påpeker er det store omfanget av lover og hvor detaljerte alle forskriftene er. Ved å overlesse oss med bud og ramme inn livet, blir det fort tydelig at ingen mennesker holder Guds lov av hjertet. Selv den mest nidkjære i sin lovobservans vil være i kontakt med agg og motvilje. Ved å lesse opp en mengde lover, gjør Gud det slik at ingen noensinne kan unnsnippe dette. På den måten blir vi kjent med gudsopprøret i vårt hjerte og (forhåpentligvis) være mottakelige for evangeliet.

Treenighetstiden

I kirkeåret er treenighetstiden den lange perioden fra pinse til advent, hvor man på mange måter utfolder og lever «pinsens liv». Denne søndagens pretekst føyer seg fint inn her, med sitt fokus på Guds lov og vilje.

Knut Kåre Kirkholm

Høgskolelektor og undervisningsleder ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole og redaktør av magasinet Fast Grunn.

kkirkholm@fjellhaug.no